

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Lenky Krupičkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **R. K.**, zastoupena Mgr. Jiřím Tomolou, advokátem se sídlem V Celnici 1034/6, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**, se sídlem Palackého náměstí 375/4, Praha 2, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2024, č. j. 15 Ad 10/2024 - 64,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2024, č. j. 15 Ad 10/2024 - 64, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 11. 4. 2024, č. j. MZDR 6113/2024-3/PRO, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 18 477 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce Mgr. Jiřího Tomoly, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a rozsudek městského soudu

[1] Žalobkyně podala dne 28. 7. 2022 žádost podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon č. 297/2021“). V žádosti, jejíž text byl

předtištěn jako vzor, vlastnoručně doplnila, že ke sterilizaci došlo v nemocnici Žatec dne 5. 11. 2001 a že souhlasila s anestezií, nikoliv se sterilizací. K žádosti připojila kopii porodopisu. Žalovaný dospěl na základě zdravotnické dokumentace týkající se daného zákroku k závěru, že žalobkyně souhlasila s jeho provedením, pročez její žádost zamítl rozhodnutím ze dne 7. 11. 2022. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně, již právně zastoupena, rozklad, v němž uplatnila 4 okruhy námitek. V prvním namítala vady žádosti o provedení sterilizace a její dobrovolnost; ve druhém, že nedošlo k jejímu řádnému vyšetření před rozhodnutím sterilizační komise; ve třetím, že sterilizační komise objektivně nemohla s ohledem na časovou souslednost a obsah záznamu projednat žádost před provedením zákroku a konečně, že žádost nemá náležitosti informovaného souhlasu. Ministr zdravotnictví rozklad rozhodnutím ze dne 21. 2. 2023 zamítl. Námitky posoudil jako nová tvrzení, k nimž podle § 82 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád nemůže přihlížet. Dodal, že i kdyby tak učinit mohl, nic by to nezměnilo na presumpci správnosti zdravotnické dokumentace, neboť se jedná o prostá tvrzení. Následně se k nim krátce vyjádřil.

[2] Dne 15. 5. 2023 podala žalobkyně novou žádost, kterou opřela o důvody uplatněné dříve v rozkladu, a dále poukázala na rozhodovací praxi žalovaného týkající se informovaného souhlasu a složení sterilizační komise. Žalovaný řízení o nové žádosti zastavil podle § 102 odst. 4 ve spojení s § 66 odst. 1 písm. h) správního řádu, a to usnesením ze dne 5. 1. 2024 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). V odůvodnění uvedl, že nová žádost se opírá o stejné podklady jako žádost původní a žalobkyně uplatňuje také tutéž právní argumentaci jako v rozkladu. S touto se přitom ministr vypořádal a neshledal ji důvodnou, i kdyby k ní mohl přihlížet. Nově je tvrzeno pouze nesprávné složení sterilizační komise, což podle žalovaného není nezákonnost, která by zakládala vznik nároku na přiznání jednorázové peněžní částky. Uzavřel proto, že nová žádost neodůvodňuje vedení nového řízení podle § 101 písm. b) správního řádu.

[3] Proti prvostupňovému rozhodnutí podala žalobkyně rozklad, který ministr zdravotnictví zamítl rozhodnutím ze dne 11. 4. 2024, č. j. MZDR 6113/2024-3/PRO. Ministr potvrdil závěr, že samotné nesprávné složení sterilizační komise nevede ke vzniku nároku na odškodnění, neboť se nejednalo o porušení právních předpisů vylučující nebo vážně narušující svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu. Za irrelevantní označil námitku porušení legitimního očekávání žalobkyně, neboť výsledky jiných řízení nejsou podstatné pro rozhodnutí o rozkladu proti toliko procesnímu rozhodnutí. Důvody k vedení nového řízení přitom nebyly shledány.

[4] Žalobkyně podala proti rozhodnutí ministra žalobu, kterou Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) zamítl v záhlaví uvedeným rozsudkem. Městský soud předeslal, že předmětem soudního přezkumu není důvodnost původní žádosti, nýbrž to, zda bylo lze nové žádosti vyhovět, tedy zda v tomto směru obsahovala způsobilé důvody pro vydání pozitivního rozhodnutí ve věci. Podle městského soudu však žalobkyně namítla především nesprávné právní posouzení původní žádosti a dožadovala se vedení nového řízení za účelem vydání správného rozhodnutí ve věci. Minula se tak s podstatou rozhodnutí žalovaného, neboť institut nového rozhodnutí neslouží jako opravný prostředek, ale dává žadateli prostor, aby mohl uplatnit skutečnosti či důkazy, o kterých v průběhu předchozího řízení nevěděl nebo které vyšly najevo později. Žalobkyní prosazovaný výklad by správní orgán

pokračování

nutil opakovaně věcně projednávat žádost, u níž již vyjevil svůj pohled na to, proč ji považuje za nedůvodnou. To je v rozporu se zásadou procesní ekonomie. Také z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2019, č. j. 2 Azs 390/2018 - 46, plyne, že žadatel je povinen v nově podané žádosti tvrdit a prokazovat pádný (vážný) důvod pro vedení nového řízení, tedy nové skutkové či právní důvody. Polemika se závěry, ke kterým správní orgány dospěly při posouzení původní žádosti, nezakládá důvod, aby správní orgány opakovanou žádost znovu věcně projednaly. Za klíčové městský soud označil, zda v rozkladu namítané nesprávné složení sterilizační komise a související poukaz na rozhodovací praxi žalovaného představují okolnosti, jež by měly správní orgány vést k závěru, že nově žádosti je třeba vyhovět. Shodl se s žalovaným, že tomu tak není. Nejedná se o relevantní porušení aplikované právní úpravy a podle doložené rozhodovací praxe nebylo důvodem konstatování nezákonnosti sterilizace pouze nesprávné složení sterilizační komise, nýbrž též absence řádného poučení. Jelikož žalobkyně podle obsahu správního spisu vyjádřila souhlas se sterilizací a byla poučena o následcích a nevratnosti zákroku, nejedná se o srovnatelný případ s těmi, na něž odkazovala. Závěrem městský soud konstatoval, že správní orgány identifikovaly jedinou nově uplatněnou skutečnost v nové žádosti (složení sterilizační komise) a s touto se přezkoumatelným způsobem vypořádaly.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti rozsudku městského soudu kasační stížnost s odkazem na důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Nesouhlasí s městským soudem, že v nové žádosti uplatnila pouze dvě nové (a podle soudu irrelevantní) námítky. Obě žádosti se zásadně lišily. Zatímco původní obsahovala pouze tvrzení, že nesouhlasila se sterilizací, v nové přinesla řadu nových skutkových i právních skutečností. Konkrétně, že její prohlášení nelze považovat za řádně udělený souhlas se sterilizací, že rozhodnutí sterilizační komise nesplňuje zákonné náležitosti a tato byla nesprávně složena, a dále, že nebyla dostatečně poučena o povaze a důsledcích zákroku. Za situace, kdy správní orgány původní žádosti nevyhověly pro neunesení důkazního břemene o nedostatku souhlasu se sterilizací, měly meritorně posoudit tyto nové skutečnosti, které zásadně mění povahu žádosti. K těmto okolnostem ministr v původním řízení o rozkladu nepřihlédl podle § 82 odst. 4 správního řádu, a tato argumentace tak nebyla dosud meritorně posouzena. Neobstojí proto závěr městského soudu, že se stěžovatelka dovolává opětovného posouzení otázek, které již byly zodpovězeny. Městský soud také nesprávně aplikoval závěry rozsudku č. j. 2 Azs 390/2018 - 46 a postupoval v rozporu s vlastním rozsudkem ze dne 27. 6. 2024, č. j. 10 Ad 5/2024 - 31. Podle těchto rozhodnutí mělo dojít k plnohodnotnému přezkumu nové žádosti, neboť nově uvedené skutečnosti jednoznačně rozptylují důvody zamítnutí původní žádosti. Vedení nového řízení přitom nezávisí na správním uvážení a není podmíněno změnou či uvedením nových skutkových či právních okolností (které však stěžovatelka uvedla). Postačí, že žádosti bude novým rozhodnutím vyhověno, což bylo v případě stěžovatelky splněno s ohledem na řadu závažných porušení zakládajících nezákonnost sterilizace, včetně (nikoliv však výlučně) tvrzeného nesprávného obsazení sterilizační komise. Městský soud se měl proto zabývat nárokem stěžovatelky (vyhověním žádosti) věcně, a to řádně a zevrubně. Učinil tak ovšem toliko selektivně a v její neprospěch,

pročež dospěl k nesprávnému závěru, že udělila platný souhlas se sterilizací a byla řádně poučena o důsledcích tohoto zákroku. Zcela přitom pominul klíčovou námitku, že souhlas nelze považovat za platně udělený, mj. proto, že k němu došlo v průběhu porodu. Z dokumentů *Průběh porodu* a *Rozhodnutí o povolení provedení sterilizace*, o něž městský soud svůj závěr opřel, plyne, že sterilizace byla stěžovatelce navržena a vysvětlena pouhé dvě minuty před jejím provedením a v tomto časovém rozmezí mělo dojít i k jednání a rozhodnutí sterilizační komise. Je tak nepravděpodobné, že by došlo k řádnému projednání věci komisí a k poučení stěžovatelky. Soud nezohlednil ani to, že souhlas byl udělen v pokročilé fázi porodu, kdy byl indikován císařský řez. Takový souhlas nelze podle judikatury považovat za platný a současně se mohla stěžovatelka legitimně domnívat, že souhlasí pouze s anestezií při císařském řezu. Tyto okolnosti přitom zásadně zpochybňují vážnost, svobodu a informovanost uděleného souhlasu ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2024, č. j. 7 As 12/2024 - 45. Stěžovatelka dále připomíná smysl a účel zákona č. 297/2021 Sb., s tím, že správní orgány i městský soud přistoupily k věci zcela formalisticky a v rozporu se zákonem a jeho smyslem. Poukazuje též na to, že původní žádost podala bez právní pomoci. Uzavírá, že v posuzované věci byly splněny podmínky pro vyhovění žádosti formou nového rozhodnutí podle § 101 písm. b) správního řádu. S ohledem na to navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu a věc mu vrátil k novému řízení, nebo eventuálně zrušil i obě správní rozhodnutí.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že se ztotožňuje s rozsudkem městského soudu a kasační stížnost považuje za nedůvodnou. V posuzované věci se jednalo o opakovanou žádost, přičemž v případě původní žádosti stěžovatelka nepodala žalobu. Nová žádost obsahovala tutéž zdravotnickou dokumentaci a nevyšly najevo změny skutkových nebo právních okolností, což vedlo k zastavení řízení v souladu se zákonem. Proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)].

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Nejprve se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, protože v případě její důvodnosti by bylo vypořádání dalších kasačních námitek v zásadě vyloučené. Z konstantní judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu vyplývá, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal soud za rozhodný, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností a z jakých důvodů považuje argumentaci účastníků řízení za nedůvodnou (viz například nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97 a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008 - 75). Meritorní přezkum

pokračování

rozsudku je tak možný pouze za předpokladu, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku jeho rozhodnutí.

[11] Stěžovatelka spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku v tom, že městský soud posoudil její nárok na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb. selektivně a nezabýval se například tvrzenou neplatností souhlasu uděleného v době porodu. Tato námitka však ve skutečnosti nesouvisí s přezkoumatelností napadeného rozsudku, ale s tím, jak městský soud uchopil institut nového rozhodnutí a jaké skutečnosti považoval při svém rozhodování v posuzované věci za rozhodující či klíčové. Skutečnost, že na tyto otázky nahlíží stěžovatelka odlišně, nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku či jemu předcházejících rozhodnutí správních orgánů. Jedná se o otázku zákonnosti jejich právního posouzení toho, co mělo být vzato v potaz při hodnocení nové žádosti stěžovatelky.

[12] Podstatou sporu mezi účastníky je totiž otázka aplikace institutu nového rozhodnutí podle § 101 písm. b) správního řádu v posuzované věci. Konkrétně, **zda a v jakém rozsahu měl žalovaný v jeho rámci znovu posuzovat podmínky pro vznik nároku na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb., pakliže původní žádost zamítl a nová žádost se opírá o tutéž zdravotnickou dokumentaci, která byla již podkladem při posouzení původní žádosti.** Stěžovatelka zastává názor, že v novém řízení měl žalovaný provést plné věcné posouzení splnění zákonem stanovených podmínek a zohlednit při tom také argumentaci neuplatněnou v původní žádosti, která zpochybňuje vážnost, svobodu a informovanost uděleného souhlasu, jakož i řádnost postupu sterilizační komise. Naproti tomu podle městského soudu nebyl žalovaný povinen znovu meritorně posoudit žádost (splnění podmínek pro vznik nároku na přiznání jednorázové peněžní částky), nýbrž pouze to, zda skutečnosti, které stěžovatelka uvedla zcela nově, mohou odůvodnit kladné rozhodnutí ve věci, přičemž za tyto nové skutečnosti považoval pouze námitku, že byla nesprávně složena sterilizační komise a že žalovaný v jiných případech považoval tuto skutečnost za důvod pro vyhovění žádosti.

[13] Za této situace nelze městskému soudu vytýkat nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí. Městský soud dostatečně odůvodnil, z jakých právních úvah vycházel a proč nepovažoval komplexní věcné posouzení zákonnosti provedené sterilizace za postup odpovídající povaze nového řízení podle § 101 písm. b) správního řádu. Skutečnost, že se stěžovatelka s tímto právním názorem neztotožňuje, nepředstavuje důvod zakládající nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí, nýbrž polemiku s právním posouzením věci.

[14] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení námitek, jimiž stěžovatelka brojí proti právnímu posouzení věci. Tou stěžejní je, že městský soud nesprávně považoval za jediné nové skutečnosti nad rámec řízení o původní žádosti pouze námitky týkající se složení sterilizační komise a související rozhodovací praxe žalovaného. Tedy, že nevzal v úvahu veškerou právní argumentaci zpochybňující vážnost, svobodu a informovanost uděleného souhlasu, jakož i řádnost postupu sterilizační komise, neboť tuto argumentaci chápal pouze jako požadavek stěžovatelky na opravu nesprávného právního názoru, který k těmto skutečnostem zaujaly správní orgány v původním řízení, tedy na opětovné posouzení otázek, které již byly zodpovězeny, s jiným výsledkem. Tato námitka je důvodná.

[15] Podle § 101 písm. b) správního řádu *provést nové řízení a vydat nové rozhodnutí ve věci lze tehdy, jestliže novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti, která byla pravomocně zamítnuta*. Z citovaného ustanovení vyplývají dvě kumulativní podmínky, které je třeba splnit, aby správní orgán mohl vydat nové rozhodnutí. První podmínkou je existence pravomocného rozhodnutí o zamítnutí žádosti, druhá podmínka *de facto* vyjadřuje samotný účel uvedeného institutu; tedy že novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti.

[16] Podle judikatury Nejvyššího správního soudu nové rozhodnutí podle § 101 správního řádu představuje procesní nástroj umožňující prolomení překážky věci rozhodnuté v případě, že nastane některá z podmínek předvídaných zákonem. Podstatou vydání nového rozhodnutí podle § 101 písm. b) správního řádu je nové posouzení již pravomocně rozhodnuté věci, a to buď za stejných, anebo změněných výchozích skutkových či právních podmínek. Změnu skutkových nebo právních okolností věci citované ustanovení nevyžaduje, avšak možnost vyhovět původně zamítnuté žádosti bude zpravidla dána právě při změně výchozích okolností. Tato změna může spočívat i ve změně právní argumentace. Též platí, že nové řízení je pokračováním původního řízení o žádosti, proto i správní řád v § 102 odst. 6 připouští využít podkladů původního rozhodnutí, nevylučuje-li to důvod nového řízení (srov. rozsudky ze dne 30. 10. 2018, č. j. 5 As 122/2016 - 36, č. 3829/2019 Sb. NSS, ze dne 28. 8. 2019, č. j. 2 Azs 390/2018 - 46, ze dne 21. 10. 2020, č. j. 9 As 207/2020 - 32, ze dne 24. 2. 2023, č. j. 3 As 301/2022 - 35, ze dne 27. 4. 2023, č. j. 8 As 319/2021 - 28, ze dne 5. 9. 2024, č. j. 7 As 7/2024 - 32, nebo ze dne 14. 3. 2025, č. j. 5 As 202/2024 - 22). Jak dále Nejvyšší správní soud konstatoval například v rozsudku ze dne 23. 11. 2016, č. j. 3 As 261/2015 - 38: „*institut nového rozhodnutí ve věci nepatří v obecné rovině svým charakterem mezi opravné prostředky, neboť jeho podstatou není náprava vad již přijatého rozhodnutí, ale jde o nové posouzení pravomocně rozhodnuté věci, a to buď za stejných, anebo změněných podmínek.*“ (zdůrazněno soudem)

[17] Pokud správní orgán dojde k závěru, že nová žádost neodůvodňuje vedení nového řízení, *rozhodne správní orgán usnesením o tom, že se řízení zastaví* (§ 102 odst. 4 věta první). Nejvyšší správní soud ve své judikatuře opakovaně dospěl k závěru, že formulace užitá zákonodárcem je poněkud nepřesná a vede k absurdnímu závěru. Aby totiž správní orgán vůbec mohl zjistit, že je na místě původně zamítnuté žádosti vyhovět, musí nejprve provést řízení. Provedení nového řízení by však při doslovném výkladu normy nebylo možné, protože před jeho provedením není zřejmé, zda má být žádosti vyhověno, či nikoli. Řízení o žádosti je totiž v souladu s § 44 odst. 1 správního řádu zahájeno již jejím podáním (srov. již citované rozsudky č. j. 2 Azs 390/2018 - 46 a č. j. 5 As 202/2024 - 22, nebo ze dne 30. 5. 2018, č. j. 3 Ads 97/2017 - 33, a ze dne 2. 5. 2025, č. j. 5 As 9/2025 - 43). **K zastavení řízení podle § 102 odst. 4 správního řádu proto nedochází z procesních důvodů**, jak by se mohlo zdát z užití terminologie (na zastavení řízení z čistě procesních důvodů dopadá § 66 odst. 1 správního řádu, aplikovatelný na základě § 102 odst. 8 správního řádu). **Dochází k němu z důvodů kvazimeritorních, neboť zastavovací usnesení lze srovnat se zamítavým meritorním rozhodnutím, přestože se o něj formálně nejedná.** Procesní forma je tu však na místě, protože o věci samé bylo již rozhodnuto v původním řízení. To samé ostatně platí i pro rozhodnutí v řízení obnoveném podle § 100 správního řádu, neboť ustanovení § 102 odst. 4 je pro oba instituty společné.

pokračování

[18] Jinými slovy lze stěžovatelce přisvědčit v tom, že správní orgán musí tak jako tak provést meritorní posouzení věci a buď vydá nové (kladné) rozhodnutí o původní žádosti, anebo, nejsou-li splněny podmínky, řízení zastaví podle § 102 odst. 4 správního řádu. Při nezměněné argumentaci a okolnostech mu přitom nic nebrání v užití pouhého odkazu na odůvodnění svého předchozího rozhodnutí. Jak již totiž bylo uvedeno výše, nové rozhodnutí je úzce spjato s řízením původním. To se projevuje nejen tím, že v něm lze využít podkladů původního rozhodnutí, jak výslovně vyplývá z § 102 odst. 6 správního řádu věty první, ale také tím, že *právní názor odvolacího správního orgánu je pro správní orgán provádějící nové řízení závazný, pokud se tento právní názor vlivem změny právního stavu nebo skutkových okolností nestal bezpředmětným* (věta druhá citovaného ustanovení). Z uvedeného vyplývá, že správní orgán nemůže stejnou námitku za stejných podmínek meritorně posoudit v novém řízení jiným způsobem, než jak ji posoudil odvolací orgán v řízení předcházejícím, neboť je jeho závěry vázán. To správnímu orgánu umožňuje totožnou námitku vypořádat i pouhým odkazem na závěry odvolacího orgánu s tím, že již byla vypořádána.

[19] S ohledem na závaznost již vysloveného právního názoru odvolacího orgánu proto městský soud v obecné rovině nepochybil, pokud konstatoval, že v rámci nového řízení nelze posuzovat zákonnost rozhodnutí, jímž byla zamítnuta předchozí žádost (neboť nelze bez dalšího přehodnocovat již vyslovené závazné právní názory). Tento závěr se ovšem uplatní pouze tehdy, uplatnil-li žadatel v podstatě stejnou (již věcně posuzovanou) argumentaci, a současně neplatí, že by se stal vyslovený právní názor vlivem změny právního stavu nebo skutkových okolností bezpředmětným.

[20] Stěžovatelka v tomto směru příhodně připomíná, že již v žalobě poukazovala na podstatné rozšíření své argumentace oproti řízení o původní žádosti. V bodech 21 až 23 žaloby tyto argumenty zopakovala s dodatkem, že správní orgány na jejich posouzení zcela rezignovaly, a poté podrobně rozepsala, proč bylo zamítnutí původní žádosti optikou těchto důvodů rozporné se zákonem. Za této situace bylo na městském soudu, aby si především ujasnil, jaké byly výchozí skutkové a právní podmínky u první žádosti, jakým způsobem byly vypořádány uplatněné námitky (*ratio decidendi*) a především, v čem skutečně spočívala změna těchto podmínek v rámci druhé žádosti.

[21] Ze správního spisu plyne, že stěžovatelka podala první žádost pomocí předtištěného vzoru žádosti s logem žalovaného, do níž ručně doplnila, že souhlasila s anestezií, aby mohla vnímat a vidět, jak přijde na svět její syn, a nesouhlasila se sterilizací. Nosným důvodem první žádosti tak bylo tvrzení, že stěžovatelka nedala souhlas ke sterilizaci.

[22] Tuto žádost žalovaný zamítl s poukazem na to, že podle zdravotnické dokumentace byla sterilizace provedena na přání rodičky, která byla poučena o jeho nevratnosti a možných následcích. Podepsala totiž jak samotný souhlas s provedením sterilizace, tak rozhodnutí sterilizační komise. Následně stěžovatelka podala v zastoupení Ligou lidských práv rozklad, v němž na základě podrobného rozboru rozhodných skutečností především namítla, že žádost o provedení sterilizace nepodala sama a dobrovolně. K tomu poukázala na to, že 1) obsahově se jedná o podmíněný souhlas pro případ, že se dítě narodí zdravé; 2) její součástí není žádná zdravotní indikace ani zákonem požadované odůvodnění;

3) nejedná se o samostatný dokument, ale je součástí dokumentu *Průběh porodu* ze dne 15. 11. 2001; 4) měla být sepsána v průběhu porodu, kdy již měla časté kontrakce, a proto nemohla být schopna se svobodně a informovaně rozhodnout; a 5) stěžovatelka ji ani nese-psala, pouze je k ní připojen její podpis. Dále namítla, že nedošlo k jejímu řádnému vyšetření před rozhodnutím sterilizační komise, že sterilizační komise objektivně nemohla s ohledem na časovou souslednost a obsah záznamu projednat žádost před provedením zákroku a nemohla k němu dát platný souhlas; a nakonec, že nebyly splněny podmínky a náležitosti informovaného souhlasu (nepoučení o zákroku a jeho důsledcích). Ministr zdravotnictví rozklad zamítl s tím, že podle § 82 odst. 4 správního řádu nemůže přihlížet k těmto novým námitkám. Následně dodal, že i kdyby tak učinit mohl, nic by to nezměnilo na presumpci správnosti zdravotnické dokumentace, neboť se jedná o prostá nepodložená tvrzení a krátce se k nim vyjádřil.

[23] Stěžovatelka následně podala druhou žádost, v níž zopakovala rozkladovou argumentaci a doplnila poukaz na nesprávné složení sterilizační komise (nepřítomnost právníka) a na související rozhodovací praxi žalovaného. Nosným důvodem druhé žádosti tak byla tvrzení, že stěžovatelkou udělený souhlas ke sterilizaci nebyl vážný, dobrovolný ani informovaný a že sterilizační komise nedodržela předepsané postupy a neudělila platný souhlas s provedením zákroku.

[24] Žalovaný řízení o druhé žádosti zastavil s tím, že nejsou splněny podmínky pro vedení nového řízení podle § 101 písm. b) správního řádu. Stěžovatelka totiž uvádí tutéž argumentaci jako v rozkladu, a ačkoliv se tehdy jednalo o nepřipustné novoty, ministr zdravotnictví vypořádal ve svém rozhodnutí „nad rámec odvolacího přezkumu“ i tyto námitky a shledal je nedůvodnými.

[25] Z provedené rekapitulace je patrné, že argumenty stěžovatelky, jimiž zpochybnila platnost uděleného souhlasu se sterilizací i rozhodnutí o ní, nebyly v řízení o první žádosti meritorně projednány tak, aby k nim byl vysloven závazný (věcný) právní názor ve smyslu § 102 odst. 6 správního řádu. Ministr zdravotnictví je totiž kvalifikoval jako nepřipustné novoty dle § 82 odst. 4 správního řádu, což je ve vztahu k těmto námitkám *ratio decidendi* jeho rozhodnutí). Jakákoliv jeho další úvaha o důvodnosti právně nepřipustných námitek, které neměly žádný předobraz v žádosti a nebyly ani náznakem řešeny v prvostupňovém rozhodnutí, nemůže nahradit jejich řádné věcné posouzení. Nelze ji proto považovat za jejich vypořádání se závazným účinkem, neboť se nejedná o nezbytnou součást rozhodnutí, a nemusí tak ani vyčerpat námitky v celé jejich šíři a souvislostech. Tento postup naopak přesahuje rámec odvolacího přezkumu prvostupňového rozhodnutí. Může tak působit pouze svou přesvědčivostí jako inspirace a určitý náhled nadřízené instance na hlediska, která by se měla vzít v úvahu při případném budoucím posouzení těchto otázek.

[26] Stěžovatelce je proto třeba přisvědčit, že za této procesní situace se žalovaný nemohl při posouzení nové žádosti omezit na hodnocení její důvodnosti jen optikou námitek nesprávného složení komise a související rozhodovací praxe, nýbrž měl na základě celé argumentace uvedené v nové žádosti prověřit, zda je namístě žádosti vyhovět. Důvody tvrzené stěžovatelkou v nové žádosti nebyly dosud meritorně přezkoumány a současně nelze vůbec *prima facie* vyloučit, že by samy o sobě mohly vést k vydání nového,

pokračování

pro stěžovatelku příznivého rozhodnutí o nároku na přiznání jednorázové peněžní částky. Právě naopak.

[27] Lze proto uzavřít, že městský soud skutečně uchopil nesprávně žalobní argumentaci, jíž se stěžovatelka domáhala komplexního posouzení své nové žádosti, když tuto chápal pouze jako její požadavek na opravu nesprávného právního názoru, který zaujaly správní orgány v původním řízení. V důsledku toho pak aplikoval nesprávně institut nového řízení podle § 101 písm. b) správního řádu a popřel jeho smysl, jímž je umožnit vydání nového rozhodnutí právě tehdy, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo argumenty, které dosud nebyly věcně posouzeny a mohou mít vliv na výsledek řízení. Pokud by pojal tuto argumentaci správně, nezbylo by mu než zrušit rozhodnutí žalovaného, neboť správní orgány neposoudily všechny skutečnosti uvedené v nové žádosti stěžovatelky.

[28] Jakékoliv další úvahy stran možnosti vyhovět nové žádosti jsou tedy zcela předčasné, neboť bude nejprve na správních orgánech, aby se řádně zabývaly nosným důvodem nové žádosti stěžovatelky v celém jeho rozsahu, tedy řádně posoudily její tvrzení, z nichž dovozuje, že udělený souhlas ke sterilizaci nebyl vážný, dobrovolný ani informovaný a že sterilizační komise nedodržela předepsané postupy a neudělila platný souhlas s provedením zákroku. Budou přitom postupovat s maximálním zřetelem k účelu zákona č. 297/2021 Sb., jímž je zajištění skutečně účinného napravení vzniklého stavu osob poškozených nelegální sterilizací (viz např. rozsudky zdejšího soudu ze dne 14. 11. 2023, č. j. 4 As 290/2022 - 42, ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65, ze dne 10. 10. 2025, č. j. 10 As 51/2025 - 29, ze dne 31. 1. 2025, č. j. 2 As 114/2024 - 38 či již výše citovaný č. j. 5 As 202/2024 - 22).

IV. Závěr a náklady řízení

[29] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil rozsudek městského soudu. Podle § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 76 odst. 1 písm. a) a § 78 odst. 4 s. ř. s. zrušil Nejvyšší správní soud i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, neboť již v řízení před městským soudem byl důvod pro tento postup. Žalovaný bude v dalším řízení vázán právním názorem kasačního soudu [§ 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.].

[30] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. platí, že zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí městského soudu i rozhodnutí žalovaného, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí městského soudu.

[31] Podle § 60 odst. 1 s. ř. s., který se v řízení o kasační stížnosti uplatní na základě § 120 s. ř. s., má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný nebyl ve věci úspěšný, nemá tudíž právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti. Procesně úspěšnou byla naopak stěžovatelka, která byla od soudních poplatků osvobozena [§ 11 odst. 1 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. V řízení před městským soudem i před Nejvyšším správním soudem byla stěžovatelka

zastoupena advokátem, který za ni učinil celkem čtyři úkony právní služby, a sice převzetí a přípravu právního zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], sepsal žaloby a kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu] a účast na jednání před městským soudem v délce do dvou hodin [§ 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu]. Tři úkony právní služby učinil zástupce před 1. 1. 2025, a proto za ně náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu] a paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Za zbývající jeden úkon právní služby pak náleží odměna ve výši 4 620 Kč a paušální náhrada hotových výdajů ve výši 450 Kč, neboť tyto právní služby poskytl zástupce stěžovatelce po 1. 1. 2025 (§ 9 odst. 5 a § 13 odst. 4 advokátního tarifu, ve znění od 1. 1. 2025). Jelikož zástupce stěžovatelky je plátcem DPH, patří k nákladům řízení náhrada daně (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Celková výše náhrady nákladů řízení přiznaná stěžovatelce zahrnující pouze náklady zastoupení činí 18 477 Kč. Náhradu nákladů řízení je žalovaný povinen uhradit k rukám zástupce stěžovatelky (§ 149 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, užitý na základě § 64 s. ř. s.) v přiměřené lhůtě 30 dnů.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 13. května 2026

Mgr. Lenka Krupičková
předsedkyně senátu